

Maksātspējas
kontroles dienests

Maksātspējas procesu uzraudzībā konstatētās
noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

APMEKLĒ

www.mkd.gov.lv

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

Tipoloģiju un pazīmju izziņāšana ir efektīvs instruments, lai izprastu un atklātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas darījumu shēmu.

Līdz šim nav tikušas identificētas maksātnespējas nozarei specifiskās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes, jo maksātnespējas procesa administratori (turpmāk – administrators) tikai salīdzinoši nesēn (sākot no 2020. gada 1. janvāra) ir Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk - Novēršanas likuma) subjekti.

Maksātnespējas kontroles dienests kā uzraudzības un kontroles institūcija, sniedzot atbalstu administratoriem Novēršanas likuma prasību izpildē, šajā materiālā ir apkopojis biežāk sastaptās un raksturīgākās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes maksātnespējas procesu lietās. Informācija apkopota, veicot administratoru uzraudzību Maksātnespējas likuma, kā arī Novēršanas likuma prasību izpildē.¹

AIZDOMĪGU DARĪJUMU PAZĪMJU IEKĻAUSĀNA IEKŠĒJĀS KONTROLES SISTĒMĀ

Atbilstoši Novēršanas likuma 7. panta pirmās daļas 4. un 5. punktam kā iekšējās kontroles sistēmas obligāta sastāvdaļa tiek ietvertas dažāda rakstura kārtības, kādās, balstoties uz likuma subjekta veikto klienta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska novērtējumu, veicama klienta darījumu uzraudzība un aizdomīgu darījumu atklāšana.

Lai administrators varētu veikt pilnvērtīgu, kvalitatīvu un riskos balstītu klienta veikto darījumu uzraudzību, administratoram ir jāspēj patstāvīgi un savlaicīgi izprast, pamanīt un dokumentēt aizdomīgu darījumu pazīmes. Līdz ar to ir svarīgi, lai administratora iekšējās kontroles sistēma saturētu aizdomīgu darījumu pazīmju uzskaitījumu, kuras konstatējot, administratoram ir objektīvs pamats secināt, ka klients veicis aizdomīgu darījumu Novēršanas likuma izpratnē.

Aizdomīgu darījumu tipoloģiju un pazīmju uzskaitījums pieejams gan Finanšu izlūkošanas dienesta tīmekļa vietnē,² gan Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļa vietnē,³ tostarp ir noteikts likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.² pantā.

¹ Maksātnespējas kontroles dienests patstāvīgi uzrauga administratorus Novēršanas likuma prasību izpildē, sākot no 2021. gada 12. jūlija.

² Finanšu izlūkošanas dienesta vadlīnijas "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes".

³ Valsts ieņēmumu dienesta vadlīnijas "Vispārīgas pazīmes, indikatori, kas var liecināt par aizdomīgiem darījumiem".

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

Tomēr apstākļi, ka minētās aizdomīgu darījumu pazīmes un likuma subjekta ziņošanas pienākums, konstatējot aizdomīgus darījumus, jau ir paredzēts normatīvajā aktā vai tipoloģiju un aizdomīgu darījumu pazīmju uzskaitījums ir publiski pieejams dažādu uzraudzības un kontroles institūciju tīmekļa vietnēs, neatbrīvo likuma subjektu no pienākuma tās skaidri ietvert savā iekšējās kontroles sistēmā.

Arī tiesu praksē atzīts, ka *"likuma subjektam ir pienākums iekšējās kontroles sistēmā paredzēt kārtību, kādā, pamatojoties uz likuma subjekta veikto klienta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu, veicama klienta darījumu uzraudzība un ziņošana atbildīgajām valsts iestādēm. Līdz ar to likuma subjektam papildu Novēršanas likuma 7. pantā noteiktajām minimālajām prasībām ir pienākums iekšējās kontroles sistēmā ietvert arī kārtību, kādā likuma subjekts izpilda arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.² pantā noteikto pienākumu (kārtība, kādā konstatē aizdomīgus darījumus un ziņots par tiem dienestam)."*⁴

Līdz ar to sagaidāms, ka administrators aizdomīgu darījumu pazīmju uzskaitījumu integrē savā iekšējās kontroles sistēmā, pielāgojot to maksātnespējas procesa nozarē biežāk sastopamajiem aizdomīgiem darījumiem (būtiski ņemt vērā administratora profesionālās darbības risku novērtējumā izvērtētos nozares riskus). Vienlaikus iepriekš minētais ir saistāms ar to, ka *"iekšējās kontroles sistēma pēc būtības ir vadlīnijas [...] rīcībai situācijā, kad tiek konstatēti konkrēti apstākļi, līdz ar to, ja iekšējās kontroles sistēma neparedz klienta darījumu uzraudzības kārtību un aizdomīgu darījumu ziņošanas kārtību, tas rada lielu risku, ka šāds ziņojums dienestā netiks sniegts, jo attiecīgā persona nebūs informēta par šāda ziņojuma nepieciešamību."*⁵

Vienlaikus aizdomīgu darījumu pazīmju iekļaušana iekšējās kontroles sistēmā ļauj arī uzraudzības un kontroles institūcijām⁶ pārliecināties, ka administrators ievēro aizdomīgu darījumu atklāšanas un ziņošanas kārtību, tādējādi nodrošinot sekmīgu Novēršanas likuma prasību izpildi.

IZPĒTES DOKUMENTĀCIJA

Jāņem vērā, ka administratoram atbilstoši Novēršanas likuma 37.² pantam ir jānodrošina klientu izpētes dokumentu un informācijas sniegšana uzraudzības un kontroles institūcijām vai Finanšu izlūkošanas dienestam.

Lai administrators nodrošinātu pilnvērtīgu un vispusīgu aizdomīgu darījumu atklāšanu un ziņošanu, vienlaikus nodrošinot uzraudzības un kontroles institūcijām savas darbības caurskatāmību Novēršanas likuma prasību izpildē, svarīgi ir dokumentēt klienta izpētes procesu (piemēram, aizpildot "Klienta risku novērtējuma veidlapu", iegūstot informāciju no publiskajiem reģistriem, saglabājot ekrānšāviņus ar interneta resursos meklēto un iegūto informāciju), tostarp darījumu uzraudzībā iegūto informāciju un izdarītos secinājumus.

⁴ Skatīt Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 30. decembra spriedumu lietā Nr. A420155720.

⁵ Skatīt Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 9. jūlija spriedumu lietā Nr. A420242320.

⁶ Atbilstoši Novēršanas likuma 45. panta pirmās daļas 10. punktam un 77. panta pirmajai daļai administratorus Novēršanas likuma prasību izpildē uzrauga divas uzraudzības un kontroles institūcijas – biedrība "Latvijas Maksātnespējas procesa administratoru asociācija" un Maksātnespējas kontroles dienests.

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

Būtiski, ka klienta izpētes procesā izdarītie secinājumi ir plašāki, ja klienta riska līmenis ir augsts. Arī tiesu prakse atziņās ir uzsvērtā izpētes procesa dokumentēšanas būtiskā loma, norādot, ka "dokumentēšana ir ļoti svarīga, jo citādāk pierādīt vai kaut kādā veidā informāciju pārbaudīt nav iespējams. Ja dokumenti nav iesniegti, uzrādīti vai parādīti elektroniski ar datuma sagatavošanas vai saņemšanas fiksāciju, tad procedūra nav veikta un process nav noticis." ⁷ Turklāt ir svarīgi, ka "[..] tikai dokumentēta iegūtā informācija ir pārbaudāma un pierādāma. Ja šāda dokumentēšana nav notikusi, tad nav iespējams ne pārbaudīt, ne pierādīt, ka Novēršanas likumā noteiktās risku novērtēšanas un klientu izpētes prasības tikušas ievērotas." ⁸

DARĪJUMU IZVĒRTĒŠANA

Darījumus ir nepieciešams vērtēt rūpīgi, kopsakarā un kritiski, noskaidrojot, vai pastāv kādas aizdomīguma pazīmes un apstākļi, kas liek šaubīties par darījumā iesaistīto naudas līdzekļu izcelsmes tiesiskumu. Finanšu izlūkošanas dienests izdotajās vadlīnijās "Ziņojuma sniegšana par aizdomīgiem darījumiem un atturēšanās no darījumu veikšanas" ⁹ ir izdalījis trīs iespējamus aizdomu līmeņus:

1

neapstiprinātas aizdomas - intuitīva priekšnojauta, nav iespējams noformulēt aizdomas (nav pamata ziņot)

2

aizdomas - aizdomas, kuras nevar atspēkot, nav klienta racionāla/loģiska skaidrojuma (sliekšnis, lai ziņotu)

3

pamatotas aizdomas - fakti apstiprina aizdomas (nekaņējoties jāziņo)

Jāņem vērā, ja administratoram no izpētes un analīzes procesā iegūtās informācijas ir izdarāms secinājums par neapstiprinātām aizdomām, ir svarīgi, ka administratora izvērtējuma pamatā ir pilnīga informācija. Attiecīgi administrators ir veicis visas nepieciešamās un iespējamās darbības informācijas iegūšanai, lai atspēkotu vai apstiprinātu aizdomas. Vienlaikus jāņem vērā, ka pieprasītās informācijas nesniegšana administratoram no darījumos iesaistītajām personām ir risku paaugstinošs faktors.

Piemēram, situācijā, kad administratoram atbilstoši Maksātnespējas likuma 70. pantam nav nodoti klienta dokumenti, administratoram nevilcinoties ir jāpārņem visi klienta bankas norēķinu konti, jāiegūst to izdrukas un jāveic veikto maksājumu visaptveroša analīze, pieprasot paskaidrojumus parādnieka pārstāvjiem.

⁷Skatīt Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 21. jūnija spriedumu lietā Nr. A420184520.

⁸Administratīvā rajona tiesas 2022. gada 18. marta spriedums lietā Nr.A420252720.

⁹Finanšu izlūkošanas dienesta vadlīnijas "Ziņojuma sniegšana par aizdomīgiem darījumiem un atturēšanās no darījumu veikšanas".

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

Tāpat apstākļi, ka klienta darījumu partneris ir likvidēts, nav pamats administratoram nevērtēt darījumu pēc būtības, ņemot vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 195. pantam kriminālatbildības subjekts ir fiziska persona.¹⁰

Vēršama uzmanība, ka par aizdomīgu darījumu vai darījumiem, ja to pazīmes atbilst arī vismaz vienai no aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.² panta izpratnē,¹¹ vienlaikus ir jāziņo arī Valsts ieņēmumu dienestam, izmantojot Finanšu izlūkošanas dienesta Finanšu izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmu. Ņemot vērā, ka biežāk konstatētie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas nodokļu jomā gadījumi ir saistīti ar prettiesisku tiesību uz pievienotās vērtības nodokļa priekšnodokļa atskaitījumiem izmantošanu, ir jāpievērš uzmanība noziedzīgiem nodarījumiem nodokļu jomā un tam sekojošai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai. Piemēram, klients izveido fiktīvu uzņēmumu ķēdi, iekļauj gada pārskatos un deklarācijās grāmatvedības dokumentus par nenotikušiem jeb fiktīviem darījumiem, tādējādi samazina valsts budžetā maksājamā pievienotās vērtības nodokļa summas.¹² Turklāt būtiski, ka ziņojumā par aizdomīgu darījumu Novēršanas likuma 31.⁵ pantā obligāti iekļaujamo informāciju, kā arī ņem vērā Finanšu izlūkošanas dienesta ieteikumus kvalitatīvam un pilnvērtīgam ziņojumam.¹³ Savukārt atbilstoši Novēršanas likuma 38. panta pirmajai daļai ziņošanas fakts nav izpaužams.¹⁴

¹⁰ Informācija aktualizēta 2022. gada 9. novembrī.

¹¹ Skatīt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.² panta pirmo daļu.

¹² Pētījuma "Noziedzīgi nodarījumi nodokļu jomā un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija. Robežšķirtne, tipoloģijas un tiesu prakse" ziņojums. (Informācija aktualizēta 2022. gada 9. novembrī)

¹³ Finanšu izlūkošanas dienesta vadlīnijas "Ziņojuma sniegšana par aizdomīgiem darījumiem un atturēšanās no darījumu veikšanas".

¹⁴ Informācija aktualizēta 2022. gada 9. novembrī.

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

Maksātnespējas kontroles dienests, ņemot vērā uzraudzībā iegūto informāciju, ir apkopojis biežāk sastaptās un raksturīgākās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes maksātnespējas procesu lietās, sniedzot arī praktiskus piemērus.

Vienlaikus jāņem vērā, ka tipoloģiju un pazīmju uzskaitījums nav visaptverošs un izsmelošs, līdz ar to administratoram, nodrošinot Novēršanas likuma prasību izpildi un rūpējoties par administratora profesijas reputāciju, jābūt rūpīgam un kritiskam, veicot klienta darījumu uzraudzību. Proti, jāveic visas nepieciešamās darbības informācijas iegūšanai un analīzei, lai nodrošinātu, ka maksātnespējas process netiek izmantots, lai noslēptu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju (saistībā ar pirms maksātnespējas procesa veiktiem darījumiem), kā arī, lai veiktu noziedzīgu iegūtu līdzekļu legalizāciju (personai iegādājoties klienta mantu par noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem, ja nav veikta vai bezkritiski veikta ieguvēja izpēte).

Vēršam uzmanību, ka ar sniegtajiem praktiskajiem piemēriem Maksātnespējas kontroles dienests neizdara secinājumu, ka konkrētajos gadījumos ir notikusi noziedzīgu iegūtu līdzekļu legalizācija, bet vērš uzmanību, ka šo pazīmju esamība var radīt pamatotas aizdomas par to.

Piemērus skatīt nākamajā lapā.

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

1. PIEMĒRS

Klientam TAP ierosināšanas stadijā, izmantojot maksājumu platformu, no juridiskas personas (debitora) tika atmaksāti liela apmēra naudas līdzekļi. Saņemtos naudas līdzekļus klients, izmantojot maksājumu platformu, pārskaitīja juridiskai personai (starpniekam), kuram tie it kā bija jāpārskaita pārdevējam saistībā ar preču piegādi. Pasūtītās preces netika piegādātas, līgumos nav atrunāts piegādājamo preču veids un daudzums. No debitora, kas pārskaitīja naudas līdzekļus klientam, gada pārskatiem neizriet, ka tā rīcībā būtu šāds naudas līdzekļu apmērs. Tāpat debitoram bija nodokļu parādi, bloķēti tā norēķinu konti, savukārt pārskaitījums uz maksājumu platformu veikts no Lielbritānijas bankas konta. Pats starpnieks, kas ir ārvalsts uzņēmums ar Latvijas pilsoni valdē, dibināts četrus mēnešus pirms darījuma veikšanas, savukārt tā komercdarbības veids neatbilda tā saimnieciskās darbības būtībai.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi, simulējot šķietami legālus darījumus, tiek pārskaitīti uz juridisku personu kontiem ārvalstu maksājumu iestādēs (vai elektroniskās naudas iestādēs)

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ klients veic neraksturīgi liela apmēra darījumu par preču piegādi, bet prece netiek piegādāta
- ➔ līgums par preču piegādi ir vispārīgs – nav uzskaitītas konkrētas preces, to daudzums, cena u.tml., bet ir atsauce uz turpmākiem rēķiniem, papildus vienošanām, kas nav pieejami
- ➔ naudas līdzekļi tiek pārskaitīti, izmantojot maksājumu platformu un ārvalsts kontus
- ➔ iesaistītajām juridiskajām personām, kas veic minētos maksājumus, ir ievērojami nodokļu parādi un bloķēti norēķinu konti Latvijā
- ➔ juridiskās personas (debitora) gada pārskatos atspoguļotais finansiālais stāvoklis norāda, ka tās rīcībā nebija naudas līdzekļu konkrētā darījuma veikšanai
- ➔ juridiskā persona (starpnieks) ir jaundibināta, tās komercdarbības veids neatbilst tās saimnieciskās darbības būtībai
- ➔ juridiskās personas (starpnieka) reģistrētajā juridiskajā adresē reģistrēts arī cits komersants, par kuru publiskā informācija liecina, ka komersants piedāvā nopirkt juridisko adresi, uzņēmuma pastkastīti un izveidot "virtuālo" biroju

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

2. PIEMĒRS

Trīs gadu periodā klients (fiziska persona) regulāri iemaksājis bankomātos skaidras naudas līdzekļus, kas tajā pašā vai nākamajā dienā pārskaitīti uz citu klienta norēķinu kontu, no kura tālāk naudas līdzekļi ar neskaidriem pamatojumiem pārskaitīti citām personām. Atbildes par naudas līdzekļu izcelsmi administratoram tika sniegtas vispārīgas un formālas, ilgstoši netika sniegta informācija pēc būtības.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Fiziskas personas neizskaidrojami ienākumi, par kuriem nevar gūt pārliecību par izcelsmi

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ tiek veikti darījumi ar skaidras naudas līdzekļiem
- ➔ naudas līdzekļi no konta tiek pārskaitīti īsi pēc to saņemšanas kontā
- ➔ tiek veikta samaksa par šķietami fiktīviem darījumiem (neskaidri pamatojumi)
- ➔ klients sniedz nepatiesu vai nepilnīgu informāciju par naudas līdzekļu izcelsmi
- ➔ nav dokumentu, kas apliecinātu aizdevuma izsniegšanu vai to atmaksu

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

3. PIEMĒRS

Juridiska persona iznomāja klientam (juridiska persona) teritoriju, lai veiktu tās apsaimniekošanu. Klients ilgstoši nemaksāja nomas maksu, iznomātājs (valde vēlāk atlaista par ilgstošu nesaimniecisku rīcību) aktīvas darbības parādsaistību piedziņai neveica. Klienta pašu kapitāls negatīvs kopš 2018. gada (-550 441 euro). 2019. gadā klients (faktiski jau maksātnespējīgs) saņēma 100 000 euro aizdevumu no Lietuvas investīciju komersanta (faktiski tā vienīgie aktīvi aizdevuma brīdī), kas dibināts 2018. gadā, tā patiesā labuma guvējs un amatpersona saistīts ar vairākām citām Latvijas komercsabiedrībām. Saņemto aizdevumu klients divu dienu laikā novirzīja iznomātājam. Lietuvas investīciju komersantam aizdevums netika atmaksāts.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi ar čaulas veidojumu starpniecību tiek novirzīti korupcijai vai citai pretlikumīgai rīcībai

Veicot fiktīvu aizdevumu izsniegšanu, līdzekļi tiek pārvietoti no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- juridiskā persona (aizdevējs) ir jaundibināts komersants, kas veic darījumu par ievērojamām naudas summām
- juridiskās personas (aizdevēja) gada pārskatos atspoguļotais finansiālais stāvoklis norāda, ka konkrētā darījuma veikšanai ir pārskaitīti visi aktīvi
- aizdevuma izsniegšanai nav izskaidrojams ekonomiskais pamatojums – aizdevums tiek izsniegts faktiski maksātnespējīgai personai, bez nodrošinājuma
- publiski pieejama negatīva informācija par klienta un darījuma pušu valdes locekļiem

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

4. PIEMĒRS

Trīs gadu laikā pirms maksātspējas procesa klients (juridiska persona) no diviem čaulas veidojumiem, kas saistīti ar tā brīža valdes locekli, saņēma aizdevumus. Klients iegādājās vairākus ekskluzīvus transportlīdzekļus, lai gan klienta faktiskā komercdarbība netika veikta. Zināms, ka vienu transportlīdzekli ieskaita veidā pret prasījumiem, ko cedē čaulas veidojums, ieguva fiziskā persona no Latvijas, pārējie transportlīdzekļi tā īpašumā no klienta nonāca nezināmu darījumu rezultātā. Pēdējais no vairākiem valdes locekļiem bija Krievijas Federācijas pilsonis (nav sasniedzams), kam nodoti visi klienta saimnieciskās darbības dokumenti.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un līdzekļi tiek ieguldīti ekskluzīva auto iegādē

Veicot fiktīvu aizdevumu izsniegšanu, līdzekļi tiek pārvietoti no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ darījumus (aizdevumus) veic divi čaulas veidojumi
- ➔ darījumi notiek starp komersantiem, kam ir vienojošs elements - valdes loceklis
- ➔ iesaistītā čaulas veidojuma kontaktinformācija sakrīt ar Polijā reģistrētu juridisko biroju, kas specializējas nodokļu tiesībās
- ➔ klients iegādājās vairākus ekskluzīvus transportlīdzekļus
- ➔ klienta komercdarbības veids neatbilst tā saimnieciskās darbības būtībai
- ➔ klienta kontos netiek veikti tādi saimnieciska rakstura darījumi, kas liecina par klienta faktiski veiktu saimniecisko darbību
- ➔ klienta darījumu pamatojošie dokumenti nav nodoti pirms klienta maksātspējas procesa pasludināšanas
- ➔ ekskluzīvie transportlīdzekļi tiek atsavināti darījumu ķēdē iesaistītai konkrētai fiziskai personai (Latvijā)

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

5. PIEMĒRS

Vairākus gadus pirms klienta (fiziskās personas) maksātnespējas procesa pasludināšanas klienta laulātais uzdāvināja klientam liela apmēra skaidras naudas līdzekļus uz dāvinājuma līguma pamata, kuri tika izmantoti, iegādājoties vairākus nekustamos īpašumus. Pēc vairākiem gadiem tika noslēgts atcēlējīgums, ar kuru dāvinājums tika noteikts par aizdevumu. Klients ar laulāto noslēdza laulības līgumus un vairākas vienošanās, kuru rezultātā ievērojams skaits uz klienta vārda reģistrēto nekustamo īpašumu pārgāja bezatlīdzības veidā nedalītā klienta laulātā īpašumā. Vienlaikus klients pārdeva vērtīgu transportlīdzekli un nekustamo īpašumu saistītām personām, paredzot par to atmaksu skaidrā naudā vairāku gadu garumā, pierādījumu par samaksas veikšanu nebija. Tāpat saņemti skaidras naudas aizdevumi no fiziskas personas un bezskaidras naudas aizdevumi no juridiskas personas, paredzot aizdevuma summu saņemšanu uz saistīto personu norēķinu kontiem. Naudas līdzekļu izcelsme un faktiskā plūsma nebija izsekojama.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināti no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un līdzekļi tiek ieguldīti nekustamo īpašumu iegādē, ekskluzīva auto iegādē, novirzīti saistītajām personām

Fiziska persona saņem līdzekļus ar fiktīva aizņēmuma līguma starpniecību un vēlāk tos izmanto pašpatēriņam, īpašumu (piemēram, nekustamo īpašumu, transportlīdzekļu) iegādei, aizdevuma atmaksa nenotiek

Fiziskas personas neizskaidrojami ienākumi, par kuriem nevar gūt pārliecību par izcelsmi/labklājību

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ klienta laulātā labklājības līmenis nav samērīgs ar dāvinājumu (izsniegto aizdevumu), kā arī nav pārbaudāms
- ➔ maksājumi, kas būtu saistāmi ar aizdevuma atmaksu, netiek veikti vai tiek veikti neatbilstošā apmērā
- ➔ tiek veikti darījumi ar skaidras naudas līdzekļiem
- ➔ tiek veikta samaksa par šķietami fiktīviem darījumiem
- ➔ darījumu apliecinājoši dokumenti nav iesniegti tādā apjomā, lai varētu pārliecināties par naudas līdzekļu izcelsmes likumību un darījumu faktisko veikšanu, iesniegtajos dokumentos konstatēti trūkumi, kas norāda uz to, ka tie, iespējams, ir fiktīvi noformēti
- ➔ klients sniedz nepatiesu, nepilnīgu vai pretrunīgu informāciju par naudas līdzekļu izcelsmi (vai izmanto līdzekļu izcelsmes pamatojumu, ko nav iespējams pārbaudīt)
- ➔ nav dokumentu, kas apliecinātu aizdevumu faktisku saņemšanu
- ➔ saņemtie līdzekļi netiek vai tikai daļēji tiek izmantoti aizdevuma mērķim
- ➔ publiski pieejama negatīva rakstura informācija par klienta laulāto

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

6. PIEMĒRS

Jaundibināta juridiska persona (Lietuvā), kuras pamatkapitāls ir daži tūkstošo liti, juridiskā adrese reģistrēta stāvlaukumā, veica darījumu vairāku miljonu apmērā ar klientu (Latvijā) par kustamās mantas iegādi, iespējams, darbojoties kā starpnieks, lai to tālāk nogādātu citam Eiropas komersantam, kura komercdarbības nodrošināšanai kustamā manta bija nepieciešama.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un līdzekļi tiek ieguldīti kustamās mantas iegādē

Čaulas veidojumu konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ juridiska persona ir jaundibināts komersants, kas veic darījumus par ievērojamām naudas summām
- ➔ juridiska persona ir jaundibināts komersants, kas pirmšķietami atbilst čaulas veidojuma pazīmēm
- ➔ nav pieejama informācija, kas varētu liecināt par juridiskās personas faktisko darbību
- ➔ juridiskās personas finanšu labklājības līmenis nav samērīgs ar veikto darījumu, kā arī nav pārbaudāms
- ➔ publiski pieejama negatīva rakstura informācija par juridiskās personas patieso labuma guvēju

7. PIEMĒRS

Juridiskā persona (Latvijā) saņemtus aizdevumus no trešo valstu juridiskām personām vairāku miljonu apmērā izsniedza klientam (Latvijā) un tā akcionāriem.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināti no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ juridiskās personas (aizdevēja) gada pārskatos atspoguļotais finansiālais stāvoklis norāda, ka tā saņem aizdevumus no trešo valstu juridiskām personām un fiziskas personas
- ➔ juridiskās personas (aizdevēja) gada pārskatos atspoguļotais finansiālais stāvoklis norāda, ka tā strādā ar zaudējumiem
- ➔ darījumi notiek starp juridiskām personām, kam ir kāds vienojošs elements (valdes locekļi, dalībnieki)
- ➔ nav pieejama informācija, kas varētu liecināt par juridiskās personas (aizdevēja) faktisko darbību

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

8. PIEMĒRS

Īsi pirms klienta maksātnespējas procesa pasludināšanas tā kapitāldaļas vairākkārt atsavinātas ārvalstniekiem no Austrumeiropas valstīm un vairākkārt veiktas izmaiņas parādnieka valdē, ieceļot ārvalstniekus no Austrumeiropas un Tuvo austrumu valstīm, kā arī Kanādas. Pēc izmaiņām klienta pārvaldes institūciju locekļu sastāvā (dalībnieki, valde) darījumus klienta norēķinu kontos turpināja veikt iepriekšējie (sākotnējie) pārvaldes institūciju locekļi (dalībnieki, valde).

No iegūtajiem bankas kontu pārskatiem izrietēja, ka klients trīs gadu periodā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas lietoja vairākus kontus koordinētā veidā, konstatēti neraksturīgi lieli darījuma apjomi/ uzkrītošas izmaiņas konta bilancē, konstatēta skaidras naudas līdzekļu izņemšana lielā apmērā, nav skaidra darījumos izmantoto līdzekļu izcelsme. Klienta dokumenti administratoram netika nodoti, pamatojums no parādnieka pārstāvjiem nav saņemts.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināti no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus

Vietējo un ārvalstu juridisku personu, kas formāli neatbilst čaulas veidojuma pazīmēm, konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas vairākkārt veiktas izmaiņas klienta pārvaldes institūciju (dalībnieku sapulce, valde) sastāvā, ieceļot ārvalstniekus
- pēc izmaiņām klienta pārvaldes institūciju locekļu sastāvā (dalībnieki, valde) darījumus norēķinu kontos turpina veikt iepriekšējie (sākotnējie) pārvaldes institūciju locekļi (dalībnieki, valde)
- klients vairākus kontus lieto koordinētā veidā
- klienta norēķinu konta pārskatā konstatējams neraksturīgi liels darījuma apjoms/ uzkrītošas izmaiņas konta bilancē
- skaidras naudas līdzekļu izņemšana lielā apmērā
- nauda tiek debetēta no konta tūlīt pēc tā kredītēšanas (skaidras naudas līdzekļu izņemšana un lielāku maksājumu veikšana cieši saistāma ar kontā kreditēto līdzekļu apjomu)
- debetēšana visbiežāk veikta tajā pašā dienā vai ar pāris dienu starpību, maksājumi tiek strukturēti tā, lai dienas beigās konta atlikums ir minimāls
- nav skaidra darījumos izmantoto līdzekļu izcelsme
- klienta darījumu pamatojošie dokumenti nav nodoti

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

9. PIEMĒRS

Klienta darbības veids atbilstoši NACE klasifikatoram ir "Augļu un dārzeņu vairumtirdzniecība". Bankas norēķinu kontā nebija identificējami darījumi, kas būtu saistāmi ar klienta saimnieciskās darbības nodrošināšanu. Visi norēķinu kontā veiktie darījumi sastāvēja no aizdevumu saņemšanas no citām juridiskām personām (kuru darbības veids nav kreditēšana) un nekavējošas saņemto aizdevumunovirzīšanas tālāk dažādām ārvalstu, tostarp Latvijas juridiskām personām, noformējot šos maksājumus kā aizdevumus/aizdevuma atmaksu vai rēķinu apmaksu.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus

Vietējo un ārvalstu juridisku personu, kas formāli neatbilst čaulas veidojuma pazīmēm, konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ veiktajiem darījumiem nav saistības ar klienta komercdarbības veidu
- ➔ nauda tiek debitēta no konta tūlīt pēc tā kreditēšanas – maksājumiem ir tranzīta raksturs
- klienta kontā netiek veikti tādi saimnieciska rakstura darījumi, kas liecina par faktiski veiktu saimniecisko darbību (piemēram, algas, telpu noma, preču piegādes u.tml.)
- ➔ darījumos iesaistītās ārvalstu juridiskās personas ir jaundibinātas
- iesaistīto ārvalstu juridisko personu
- ➔ kontaktinformācijā ir norādīts Latvijas telefona numurs vai adrese, kas liecina par komersantu faktisku saikni ar Latviju
- ➔ klienta darījumu pamatojošie dokumenti nav nodoti, klients izvairās no informācijas sniegšanas

TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

10. PIEMĒRS¹⁵

Klienta darbības veids atbilstoši NACE klasifikatoram ir "Sporta klubu darbība". Klients nepilnu mēnesi pēc tā reģistrēšanas komercreģistrā no fiziskas personas iegādājas divus nekustamos īpašumus. No bankas kontu izdrukām naudas līdzekļu esamība, lai veiktu norēķinu no klienta puses nav konstatējama. Cita informācija par darījuma apstākļiem un naudas līdzekļu izcelsmi klients nesniedza. Iegādātie nekustamie īpašumi pēc diviem gadiem pārdoti par divreiz lielāku summu citai juridiskai personai. No īpašumu pārdošanas saņemtos naudas līdzekļus klients pārskaitījumu veidā (norādot - aizdevuma atmaksa, pēc vienošanās, bez konkrēta mērķa) pārskaita Latvijas, Vācijas, Ungārijas juridiskām un fiziskām personām, tostarp klienta valdes loceklim un ar to saistītām juridiskām personām/biedrību. Tāpat no klienta konta tiek izņemti skaidras naudas līdzekļi. Visi klienta saimnieciskās darbības dokumenti nav nodoti.

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

Juridiskas personas neizskaidrojami ienākumi, par kuriem nevar gūt pārliecību par izcelsmi/labklājību

Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus

Veicot fiktīvu aizdevumu izsniegšanu, līdzekļi tiek pārvietoti no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota

Raksturojošās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas pazīmes

- ➔ tiek veikti darījumi ar skaidras naudas līdzekļiem
- ➔ skaidras naudas līdzekļu izņemšana lielā apmērā
- ➔ darījumu apliecinājoši dokumenti nav iesniegti tādā apjomā, lai varētu pārliecināties par līdzekļu izcelsmes likumību un darījumu faktisko veikšanu
- ➔ klients sniedz nepatiesu, nepilnīgu vai pretrunīgu informāciju par naudas līdzekļu izcelsmi
- ➔ nav dokumentu, kas apliecinātu aizdevuma saņemšanu un izsniegšanu
- ➔ tiek veikta samaksa par šķietami fiktīviem darījumiem
- ➔ klienta veiktā grāmatvedība ir pavirša

¹⁵ Informācija aktualizēta 2022. gada 9. novembrī.

KOPSAVILKUMS

Maksātnespējas procesu uzraudzībā biežāk konstatētās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas TIPOLOĢIJAS:

- ➔ Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināti no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus
- ➔ Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un līdzekļi tiek ieguldīti nekustamo īpašumu vai kustamās mantas iegādē
- ➔ Veicot fiktīvu aizdevumu izsniegšanu, līdzekļi tiek pārvietoti no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota
- ➔ Vietējo un ārvalstu juridisku personu, kas formāli neatbilst čaulas veidojuma pazīmēm, konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota
- ➔ Fiziskas personas neizskaidrojami ienākumi, par kuriem nevar gūt pārliecību par izcelsmi/labklājību

Pazīmes skatīt nākamajā lapā.

**Maksātnespējas procesu uzraudzībā biežāk konstatētās
noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
PAZĪMES**

- ➔ Darījumā iesaistītās juridiskā personas ir jaundibinātas, kas veic darījumus par ievērojamām naudas summām
- ➔ Darījumā iesaistīto komersantu komercdarbības veids neatbilst tās saimnieciskās darbības būtībai
- ➔ Darījumi notiek starp komersantiem, kam ir vienojošs elements - valdes loceklis, dalībnieks
- ➔ Aizdevumus izsniedz čaulas veidojumi
- ➔ Tiek veikti darījumi ar skaidras naudas līdzekļiem
- ➔ Naudas līdzekļi no konta tiek pārskaitīti īsi pēc to saņemšanas kontā
- ➔ Naudas tiek debitēta no konta tūlīt pēc tā kreditēšanas
- ➔ Nav dokumentu, kas apliecinātu aizdevuma izsniegšanu vai to atmaksu
- ➔ Klients sniedz nepatiesu, nepilnīgu vai pretrunīgu informāciju par naudas līdzekļu izcelsmi
- ➔ Klienta darījumu pamatojošie dokumenti nav nodoti
- ➔ Publiski pieejama negatīva informācija par darījumā iesaistītajām pusēm